

Բայց ժամանակն այգիներու մշակութեան է վարդագոյն գարունն, երբ գայ ջինջ թըռչունն Որմէ օձերը կը սոսկան ահաբեկ. Եւ կամ աշունն՝ իր առաջին ցուրտերուն, երբ սըրաթիւն արեւն ամառը անցած Բայց չէ մըտած զեռ ձըմեռան չեմէն ներս:

Թարգմ. Ա. Զ. ՂԱԿԻՅԱՆ



ՕՆՆԻԿ ԶԱՌԱՓԵԱՆ



Այնքան նոյեմբերի տասին, Բարիզի մէջ մեռաւ տաղանդաւոր երիտասարդ մը, չափազանց թարմ հասակի մէջ:

Գրեթէ համեստ անցաւ այս մահը, այնպէս՝ ինչպէս եղած էր նա առհասարակ կեանքի մէջ: Բայց որպէս զի բոլորովին չկորսուի նա հայ գեղարուեստի կեանքին մէջ եւ, պէտք էր իր մասին մի քանի տեղեկութիւն արձանագրել:

Զառափեանի ծնողը Շուշեցի է. Օննիկը ծնուել է 1903 թուին: Նա մանկութեան ատեն ցոյց է տուեր հակում նկարչու թեան. մտածել գրել է սրափառ պատմութեան, որոնք նկարագրուել է իր մանուկ երեակայութեան ուժովը:

Երկու տարեկանէ սկսած ապրել է ժընէի մէջ. աւարտելու մօտ թողել է վարժարանը՝ չհանդուրժելով ուսուցիչներուն: Նա ծանօթացիւ երեք տարի աշխատել է եուքօսլաւ մեծ նկարիչ Mirko Racki-ի հետ, որը ծանօթ ըլլալով արեւելեան խառնուածքին, Օննիկի ճաշակին եւ երեակայութեան տուել է հզօր դրոշմ եւ թոյնք:

Իր մահէն յետոյ, ես տեսայ նկարները: Զառափեանի համեստութիւնը պատճառ է եղած, որ իր նկարիչ ընկերներն անգամ անծանօթ ֆիան իր աշխատանքներուն, հակումներուն: Էս տեսայ իր ծաղրանկարներուն մէջ այնպիսիները, որոնք արտադրուած այդ տարիքին մէջ՝ կը կրեն իրական ցուրէրը հասունցող տաղանդի:

Անոնցմէ մէկը՝ «La Turquie Libérale?», նկարուած Բարիզի խաղաղութեան ժողովին առթիւ, հրատարակուած է ցրուած է քսարերու վրայ:

Ժընէի լճին վրայ, իրիկնային ժամերուն, ունի հանդարտ եւ խոհուն paysage-ներ. ասոնք իր սկզբնական գործերն են. շատերը պատուած զգուհ մատներով: Երկու վերջին Բօրդենները սակայն, մանաւանդ մէկը, երիտասարդ աղիկ մը, այնքան խաչակնացած է ներքին թափով է ստեղծագործուած՝ որ ուղղակի յաջող է: Յատկանշական է՝ իր տեսնելու այս երկու ձևերը. տեսնել կեանքը՝ իրական, մինչև ծաղրական ծայրայեղութիւն. տեսնել կեանքը՝ վերացական, մինչև ծայրայեղ իտէականացում: Այս ապացոյց է գեղարուեստական բազմակողմանի խառնուածքին:

Սակայն, ծաղրանկարը ինքնին մեծ ապագայ չունի գեղարուեստին մէջ, եւ Օննիկը գնաց հետզհետէ դէպի լուրջ ու խորունկ: Անիկա կը գտնէր նոյն իսկ որ գոյներն ալ իր գործը չեն, իր մէջ Զներու խլրտումը կը զգար: Եւ Բարիզ գալէն յետոյ, ուր նա ապրեցաւ երկու տարի, մտաւ Académie Julian-ը, քանդակագործութեան նուիրուելու: Եւ այսպէս, արագ, նա անցաւ կեանքին, թողելով իր ետեւ ստեղծագործական փորձի փունջ մը՝ շինուած խանդավառութեան, ձգտումի եւ երիտասարդ տաղանդի չքացուած ծաղիկներով:

Իմ արտիս մօնէն դպչողն այն խոռոչի մէջ է, որ կ'անցնի այս երիտասարդի բոլոր դիմանկարներուն վրայ, որ կը նայի իր վերջին բոլոր կնիշական ձևերէն: Այդ սլացիկ, էկիլակ մարմինը, այդ խոհուն, մանկական վճիտ աչքերը, որ կը յիշեցնեն Botticelli-ի Venuse-ը, նա երգել է հազար ձևերով, հազար գոյներով, իր կտաններուն վրայ, ինչպէս կ'երգեն պուէտները, Սէլը, իրենց գրեթէ ուն մէջ: Այս «fix model»-ը, կը թուի, ոչ միայն ճակատագրական դրոշմ դրած ըլլալ իր գեղարուեստական ստեղծագործութեան

խորը, այլ իր հոգեկան կեանքին մէջ ևս, կատարած՝ ճակատագրական դեր:

Իր վերջին նկարներէն մէկը՝ Կնոջ մանկական դէմք մը. տժգոյն, նուրբ աղուամզով ծածկուած այտեր. աչքեր լեցուն անհուն բարութեամբ և վնոական դաժանութիւնով. շուրթեր՝ կարմիր՝ կի-

թօֆի «Գեղարդոյն համբոյրը»: Այս երկու գործերը իբրև ներքին ապրում, նման են իրարու: Երկուքն ալ ծնած են խստագին տառապանքէ: Հայ երիտասարդը, այս գործին մէջ ցոլացուցած է իր հոգեբանական զրուծիւնը՝ սիրոյ և գեղեցկութեան նկատմամբ: Եւ այդ նիզակները, վերջա-



ՕՍՈՒԿ ԶԱՌԱՓԻԿԱՅ

սարաց՝ որոնք պիտի արտասանեն «վերջին խօսքը»: Շարժում կայ այս նկարին մէջ, կը թուի՝ որ վամպիրի պէս, դէպի բեզ կու գայ, գեղեցկօրէն և զարհուրելի: Այս դէմքը շրջափակուած է սև անծայր մազերով, որոնք կը նետուին դէմքին ամէն կողմերէն, սուր փուշերու պէս, սլացիկ նետերու նման: Եւ գիտեմ, Լիւքսէնպուրկի միացին մէջ անաւոր արձան մը. Գրիս-

պէս, դպած են իր սրտին: Կարմիր շուրթերը՝ արտասանած են «վերջին խօսքը»:

Այս նկարը, ինծի համար, կը փայ իր փոքրիկ գլուխ գործոցը:

23 Գեղտեմ. Բարեգ

ՌԱՅԱՆԷ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ